

צום גדליה ומשמעותו לימינו \ מאת רב בית"ס יורם בהן אור

כל היהודים אשר במואב ובבני עמון ובאדום ואשר בכל הארצות שמעו כי נתן מלך בבל שארית ליהודה וכי הפקיד עליהם את גדליהו בן אחיקם בן שפן. וישבו כל היהודים מכל המקומות אשר נדחו שם ויבאו ארץ יהודה אל גדליהו המצפתה ויאספו יין וזמן הרבה מאד.

1. לאחר שמלך בבל כבש את ירושלים והחריב את המקדש, מה טוב עשה ?
2. כיצד השפיע מעשה זה על היהודים שגלו ?

ויוחנן בן קרח וכל שרי הקלים אשר בשדה באו אל גדליהו המצפתה. ויאמרו אליו הילע תדע כי בעלים מלך בני עמון שלח את ישמעאל בן נתניה להכתה נפש ולא האמין להם גדליהו בן אחיקם. ויוחנן בן קרח אמר אל גדליהו בסתר במצפה לאמר אלכה נא ואכה את ישמעאל בן נתניה ואיש לא ידע למה יפה נפש ונפצו כל יהודה הנקבצים אליה ואבדה שארית יהודה. ויאמר גדליהו בן אחיקם אל יוחנן בן קרח אל תעשה את הדבר הזה כי שקר אתה דבר אל ישמעאל.

ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע **מזרע המלוכה** ורבי המלך ועשרה אנשים אתו אל גדליהו בן אחיקם המצפתה ויאכלו שם לחם יחדו במצפה. ויקם ישמעאל בן נתניה ועשרת האנשים אשר היו אתו ויכו את גדליהו בן אחיקם בן שפן בקרב וימת אתו

3. מהי אזהרת יוחנן בן קרח, ומה תגובת גדליה ?
4. מה עשה ישמעאל בן נתניה ומדוע ? (רמז-הקטע המודגש)

ירמיהו מ"א- "והבור אשר השליך שם ישמעאל את כל פגרי אנשים אשר הכה ביד גדליה"
וכי גדליה הרגן? והלא ישמעאל הרגן! אלא מתוך שהיה לו לחוש לעצת יוחנן בן קרח ולא חש - מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן. אמר רבא: לישנא בישא, אע"פ שאסור לקבלה-יש לחוש לה!"

5. במה מואשם גדליה, ומה הרמז לכך בפסוק ?
6. איזו הלכה למד רבא ממקרה זה ?

עם תום הצום – שיר לצום גדליה

ומבני בניך גדליה, עוד ממשיכים לבטוח, כי ישמעאל רוצה רק לחבק ולא לרצות,	הלוא הזהירו אותך, הצדיק גדליה, שקושר עליך, ישמעאל בן נתניה,
אבל אנחנו, מתלמידי יוחנן, כבר לא נקנה תרגיל יישן, למפגשים של ישראל עם ישמעאל אומנם נביא יונה עם עלה של זית אבל ניקח גם חרב בנדן, לא נהיה שוב קורבן אנחנו מוכנים לנצח בקרב או בשלום איתן אבל בשום אופן, לא לעוד חורבן !	מה חשבת לך בתום, בן אחיקם? כאשר היו תלויים בך הנותרים בעם? הרי לחש לך – יוחנן בן קרח, שהידיד שלך הוא סתם רוצח, פגשת בו ואתה חמוש רק בתום, ואנחנו נשארנו עם האבל והצום, והעם הנותר התפזר לו עד תום. כי גם אם צדיק אתה, תמים תהיה עם ה' אלקיך, אך עם אדם בשר ודם - כבדהו וחשדהו –אמר הפתגם !

7. באיזו תכונה מואשם גדליה בשיר ?
8. כלפי מי טוב להשתמש בתכונה זו וכלפי מי לא ?
9. מה קרה לעם בעקבות רצח גדליה ?
10. מהי מסקנת השיר מרצח גדליה לימינו ?